

ОПІКА, ОПІКУНСТВО – правова форма захисту особистих і майнових прав дітей віком до 15 років, які залишились без батьківського піклування внаслідок наступних причин: смерті батьків, їх хвороби, нездатності чи небажання батьків самим виховувати дитину. Опікуном може стати повнолітній громадянин, який спроможний забезпечити належні умови для повноцінного виховання дитини. Опікун на законних підставах діє від імені (і в інтересах) дитини, якою опікується. Не мають права бути опікунами особи, які не досягли 18 років; визнані в установленому порядку неприцездатними чи обмежено працездатними і позбавлені батьківських прав, хворі на хронічний алкоголізм або наркоманію, психічно хворі, а також

особи, інтереси яких суперечать інтересам осіб, що підлягають О. Органи О. і піклування проводять попереднє детальне обстеження з метою переконання у спроможності даної особи виконувати обов'язки опікуна та в його можливостях створити необхідні умови для виховання і розвитку дитини.

Встановлюється органом О. і піклування, яким є орган місцевого самоуправління (виконавчий комітет районної (міської) або сільської Ради народних депутатів) за місцем проживання дитини, що потребує О. і лише за згодою людини, яка стає опікуном над дітьми. Переваги у призначенні опікунами мають родичі дитини або ін. громадяни, з якими у дитини склалися гарні відносини. Якщо діти виховуються у держ. дитячих закладах, обов'язки О. покладаються на ці заклади. У випадку, якщо опікун не призначений протягом місяця, виконання його обов'язків покладається на органи О. і піклування.

Опікуни зобов'язані турбуватися про тих, кого взяли під О., забезпечувати харчуванням, одягом, необхідним лікуванням, виховувати, навчати і захищати їх права і інтереси. Незалежно від цього за дитиною зберігається право на отримання пенсії, аліментів, інших належних виплат, право на житло, на спілкування зі своїми рідними і близькими. Постанова про встановлення О., діяльність або бездіяльність органів чи окремих працівників О. і піклування можуть бути оскаржені в суді.

Дитина під опікою перебуває до 15 років, а потім, до 18 років, автоматично підпадає під опікунство. Дитина під О. не втрачає свого статусу дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування, за нею зберігаються всі пільги, встановлені законодавством. Опікуни чи піклувальники отримують від держави матеріальну допомогу.

Лім.: 1. Алексеевко Т. Ф. Опіка, опікунство // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України. В. Г. Кремень (ред). Київ: Юрінком Інтер, 2008. 2. Конвенція ООН про права дитини (2003). ЮНІСЕФ. 3. Про затвердження Державної соціальної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 р.: постанова КБМУ № 453 від 30 травня 2018 р. // Урядовий кур'єр. 2018. № 109.

Т. Ф. Алексеевко